

Zaman Gazetesi

11/10/2011

Herkül Millas

Zaman gazetesini övme gereğini duydum, "yandaş" olmadığı için. Günümüzde "yandaşlık" olumsuz bir anlam taşır: şakşakçı, evet efendimci, emir kulu, dalkavuk, yalayan, yağ çeken, yalaka, körü körüne bağlı demek isteniyor bu kelime ile.

Dokuz yıldır yazmakta olduğum Zaman'da, benim deneyimimden çıkardığım sonuç, gazetenin her olay ve durum karşısında taraf ve görüş sahibi olduğu, kimilerine sempati duyarken kimilerine mesafeli durduğu, ama moda ve yaygın olan ve sıkça kullanılan terimin anlamında "yandaş" olmadığıdır. Pek çok yazım eleştirildi ve eleştirim kimi zaman hükümete, kimi zaman toplumun çeşitli kesimlerine, kimi zaman da Zaman'ın da savunduğu bazı görüşlereydi. Yazılarımı gazeteye gönderirken dostlarıma da gönderiyorum. İlginçtir, ikide birde bazı dostlarım, "bu yazını yayınlamayacaklar" diye bana mesaj gönderdi. Hele bir tanesi "bunu yayınlarsa gelip ellerini öpeceğim" demişti. İki yüzü aşkın yazım son yıllarda virgülüne dokunulmadan yayınlandı. Arkadaşım söz verdi, gelip Ekrem Dumanlı'nın elini öpecekmiş!

Bunları yazmamın amacı, Zaman'a karşı var olan veya oluşturulmak istenen önyargıya dikkati çekmektir. Bu önyargılı söylem hem iktidarı destekleyen her kesime karşı yöneltilen yaygın saldırının sonucudur, hem de o yaygın yeknesak saldırıyı besleyen söylemdir. Bazı kimseler, kendileri bir kampın içinde militan sadakatiyle er itaati sergilediklerinden herkesi kendileri gibi görüyorlar. Yanlış saydığımı yerip, doğru gördüğümü savunurken Zaman'ı devre dışı bırakmayı içime sindiremedim. "Yağ çekiyor" eleştirisinden çekinmeyecek kadar yazı yazdım: bilen beni bilir, bilmeyenin ne diyeceği de beni pek kaygılandırmıyor artık.

Geleneksel eğilimdir: Türkiye'de en zor eleştirilen, "ulusal dava" sayılan dış politikadır. Genel

olarak dış politika sık sık eleştirilir ama belli bir "düşman" veya "hasımla" sorun çıktığında ulusun "kenetlenmesi" beklenir. Dış politika siyasi iktidarın zirvesiyle de doğrudan ilişkili olduğundan ekşi söz daha da riskli sayılıyor. Bu kritik alanda eleştiriler çok sınırlıdır; ulusal davalar söz konusu oldu mu "tek yumruk-tek yürek" anlayışı daha bir yüze çıkıyor. Eleştirinin değeri ve yararı ise asıl bu kritik durumlarda belli olur. Bu tür krizlerde liderler bütünüyle yalnız kalırlar. Yalnız kalırlar derken yandaşsız kalırlar demek istemedim; tam tersinde "ne güzel söylediniz" cillerle çevrilir etrafı. Ama alkış tutan bu kalabalık, tavsiyenin yokluğunun tam kendisidir. (Sözde eleştiriyorum havasında "Senden yüce Allah var" diyenleri de tutamadım: ikinci sıraya yerleştirilmesi lideri şımartmaz mı?)

DIŞ POLİTİKA TARTIŞMASI

Son haftalarda Türkiye dış politikada goller atarken savunmayı gevşetti, riskler aldı, gol yer gibi oldu. Durumları futboldan benzetmelerle anlatmak son yıllarda yaygın zaten; ben de özgüvenin risklerini anlattım. Ama baktım ki Zaman'da başka yazarlar da aynı eleştirel yaklaşımı sergilediler. Biri şunları yazdı: "Kısa süre öncesine göre dış ilişkilerde yaşanan olumsuz havayı fark edip tedbir almak şart. Sanki son 1-2 yıldır muhalif bir rüzgâr, en azından dış politika alanındaki parlak tabloyu bozmaya yemin etmiş gibi. Zira düne kadar dış politikanın başarı hanesinde yer alan kimi aktörler, Türkiye karşıtı bir cepheye kaymış ya da kaymak üzere: Rumlar, İsrail, Ermenistan, PKK, Suriye, İran, Yunanistan... Düne kadar dost kazanmak ve sorun çözmekle öne çıkan Türkiye, bugün genişleyen düşman cephesiyle karşı karşıya." Başka biri kaygılı olduğunu şu benzetme ile dile getirdi: "Otoyolda kendini hep sol şeritten gitmeye mecbur hisseden bir sürücü tipi vardır; önlerine çıkan her aracın arka tamponuna yığılıp klakson ve far sinyaliyle tâciz ederek şeridi boşaltmaya zorlarlar hani. Hükûmetin, özellikle seçimlerden sonra takib ettiği dış politika, bana işte bu sol şerit tutkunlarını hatırlatmaya başladı." Başka köşe yazarları "'Dış tehdit' dili siyaseti ve toplumu otoriterleştirir; çünkü dış tehdit varsa herkesin tek ses çıkarması istenir... Tamam, kahramanız, cesuruz, Osmanlı'yız da, hazır mıyız demokrasimizi on yıl geriye götürmeye?" ve "Türkiye-Suriye-İran ilişkisini istemeyen ABD çizgisinde hareket ederek sakın güç misyonumuzu bırakıp şahin güç moduna geçtik." diye yazdılar.

Zaman'ın "yandaşlığı" aslında gazeteyi oluşturanların inancına ve sağduyusuna; bu yazılar bunu gösteriyor: beğendiğini tutmak, beğenmediğini eleştirmek. Zaten çok sesliliğin (kakofoninin değil) amaç olduğu (ama belki istenen düzeyde sağlanmadığı) bu ortamda "yandaşlık" anlamsızlaşıyor. Bütün yazarlar aynı görüşte olmadıklarında yandaşlık da pratikte olanaksızdır.

Öte yanda, yani kendilerini "yandaş" saymayan hükûmete peşin muhalif yazarların çoğu bu doğrultuda pek bir şey yazmadı. Hoş, yazsalar da o yazının bir anlamı ve yararı da olmayacaktı. Çünkü onlar yıllarca her fırsatta, her zaman ve her konuda hükûmete ve AKP'ye karşı çıktılar. Eleştirileri yalama oldu. Geçmişte olumlu bir laf etmedikleri için olumsuz laflarının bir değeri kalmadı. O eleştirilerin çoğu da yanlış bir gidişi düzeltmek amacını taşımadı; amaç bağcıyı dövmektir. Dış politika konusunda en olumlu eleştiriler ve uyarılar Zaman'da ve başka sözde "yandaş" yazarlarca seslendirildi. Sonuç da çok ilginç ve umut verici: Dışişleri Bakanı eleştirilerde bulunan yazarları bir toplantıya çağırıp "şikâyetleri" dinlemiş. Yani "yandaşlaşma" olayını yeniden düşünmek gerekiyor herhalde.

Bu yazdıklarımı dayanarak yanlış sonuçlar çıkarmaya hazır "hazır kuvvetlerin" var olduğunu biliyorum. Ne demediğimin altını çiziyim. Zaman kusursuzdur, eleştirilecek yanları yoktur vb. demedim. "Yandaşlık" suçlaması bu gelişmelerin karşısında anlamsızlaşıyor, hatta ısrarı halinde iftiraya dönüşüyor dedim. Bu haksız "ezber" yurtdışına da taşmıştır; "hükümet sempatzanı" derken "hükümetin sözcüsü" anlayanlar çoktur. Umarım bu son gelişmeler Zaman gazetesinin fonksiyonunun daha iyi anlaşılmasını da sağlar.